

Komuniké z V4+

My, zástupcovia poľnohospodárskych komôr a organizácií krajín Vyšehradskej štvorky (Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Slovensko) a Bulharska, Estónska, Chorvátska, Litvy a Rumunska sme sa stretli 31. 3. - 1. 4. 2022 v Bratislave a hľadali spôsob posilnenia príspevku nášho regiónu k potravinovej bezpečnosti v EÚ a vo svete a dohodli sme sa na našom spoločnom stanovisku.

Pokiaľ ide o makroekonomické a bezpečnostné dopady vojny na Ukrajinu,

1. VYJADRUJEME našu hlbokú solidaritu s ukrajinským ľudom a našimi kolegami - poľnohospodármi. Od začiatku konfliktu naša poľnohospodárska komunita poskytuje podporu ukrajinskému ľudu a utečencom prichádzajúcich do našich krajín v podobe darov potravín, finančných zbierok a inej pomoci. Teraz sme pripravení na solidárnu akciu zameranú na poskytnutie najnaliehavejších potrieb ukrajinskému poľnohospodárskemu sektoru - darovanie vstupov - osív, hnojív a prípravkov na ochranu rastlín.
2. VÍTAME skutočnosť, že potravinová bezpečnosť sa - aj vzhľadom na závery stretnutia lídrov EÚ - stáva významnou bezpečnostnou politikou EÚ a zaistenie globálnej potravinovej bezpečnosti a cenovej dostupnosti potravín sa dostáva do centra pozornosti vlád a inštitúcií EÚ.
3. OCEŇUJEME reakciu Európskej komisie v podobe krátkodobých a strednodobých opatrení zverejnených v oznámení o zabezpečení potravinovej bezpečnosti a posilnení odolnosti potravinových systémov.
4. ZDÔRAZŇUJEME, že záťaž krízovej situácie musí byť v rámci EÚ rozdelená, keďže podobne ako počas pandémie Covid-19 sú členské štáty zasiahnuté negatívnymi ekonomickými dôsledkami vojny nerovnomerne, pričom krajiny regiónu Troch morí sú obzvlášť zraniteľné v celom rade faktorov (priamy obchod s Ruskom a Ukrajinou, energetická závislosť).
5. Keďže ruská invázia na Ukrajinu ešte viac destabilizovala už aj tak krehké agropotravinárske trhy, v tejto mimoriadnej situácii dôrazne ODPORÚČAME mobilizovať dodatočné zdroje z rozpočtu EÚ s cieľom zvýšiť súčasnú alokáciu SPP, najmä druhého piliera, čo podporí ciele udržateľnosti, plnenie dôležitých funkcií v oblasti životného prostredia, klímy a rozvoja vidieka a zároveň poskytne nástroje na podporu investícií a inovácií.
6. ZDÔRAZŇUJEME, že pre zaistenie efektívneho fungovania potravinárskych dodávateľských reťazcov ako aj zvyšovanie ich environmentálnej udržateľnosti je nutné monitorovať spoločný trh z hľadiska férovosti hospodárskej súťaže medzi producentami v rôznych členských krajinách.

Pokiaľ ide o potravinovú a krmivovú bezpečnosť,

7. VYHLASUJEME, že poľnohospodári a potravinári z našich krajín sú odhodlaní urobiť maximum, aby prispeli k domácej a svetovej potravinárskej a krmivovej bezpečnosti.
8. UPOZORŇUJEME, že po dvoch rokoch pandémie, v dôsledku klimatickej zmeny a vzhľadom na následky vojny na Ukrajine, ktoré budú celosvetové a budú trvať ešte niekoľko rokov, je najvyšší čas prehodnotiť vnímanie potravinovej bezpečnosti v EÚ. EÚ má povinnosť produkovať potraviny vzhľadom na priaznivé prírodné podmienky ako aj vzhľadom na geopolitické riziká a hlbokú potravinovú krízu, ktorá môže nasledovať.
9. PODPORUJEME ochranu plodín na ornej pôde na Ukrajine. Podľa Svetového potravinového programu bez ukrajinských plodín budú svetové zásoby potravín ohrozené. Z tohto dôvodu podporujeme otvorenie a zabezpečenie všetkých ukrajinských zásobovacích trás a obchodných príležitostí s cieľom zachovať potravinovú a krmivovú bezpečnosť.
10. ZDÔRAZŇUJEME, že zaistenie potravinovej bezpečnosti je vysoko strategické a veľmi dôležité a je potrebná zásadná zmena pohľadu na agropotravinárstvo v Bruseli a na národnej úrovni, ktoré zahŕňa preorientovanie sa na produkciu pri súbežnom dosahovaní pokroku v oblasti

udržateľnosti. POŽADUJEME minimálne strednodobé politické smerovanie pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo EÚ v podobe deklarácie strategickosti potravinovej bezpečnosti EÚ.

11. Oceňujeme zriadenie Európskeho mechanizmu pripravenosti a reakcie na krízy v oblasti potravinovej bezpečnosti (EFSCM), ktorý môže zúročiť ponaučenia získané z pandémie Covid-19 a aktuálnej situácie a identifikovať kľúčové zásady pre zachovanie potravinovej bezpečnosti.
12. PODPORUJEME znižovanie použitia a rizika prípravkov na ochranu rastlín, je však nevyhnutné zohľadňovať geografické, klimatické a hospodárske špecifiká a rozdielne východiská jednotlivých členských krajín. ZDÔRAŇUJEME, že priemerná intenzita predaja pesticídov na hektár poľnohospodárskej pôdy v našich krajinách je menej ako priemer EÚ. Rozhodnutia o znížení by mali zohľadňovať potrebu ochrany rastlín s cieľom zachovať úroveň poľnohospodárskej výroby zaručujúcej potravinovú bezpečnosť. Zohľadnená by mala byť aj dostupnosť alternatívnych nechemických metód. Zníženie objemu používaných pesticídov podľa väčšiny dopadových štúdií povedie k poklesu výroby a v súčasnej situácii nie je možné ohroziť poľnohospodársku výrobu v EÚ a jej schopnosť zásobovať obyvateľstvo v rôznych geografických oblastiach, z ktorých niektoré sú znevýhodnené.
13. POŽADUJEME pozastavenie všetkých rozhodnutí týkajúcich sa neobnovovania účinných látok používaných ako prípravky na ochranu rastlín na roky 2022 a 2023. Vo všeobecnosti by nemalo dochádzať k zákazom použitia konkrétnych látok, pokiaľ nie sú dostupné plnohodnotné alternatívy.
14. ŽIADAME vypracovanie komplexnej európskej stratégie pre rastlinné bielkoviny s cieľom zvýšiť európsku produkciu rastlinných bielkovín a znížiť závislosť EÚ od tretích krajín v tejto oblasti. Takáto stratégia poskytne zainteresovaným stranám zmysluplné a dlhodobé stimuly. Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať zásobovaniu organickým bielkovinovým krmivom. V tejto súvislosti PODPORUJEME vypracovanie národných bilancií krmných bielkovín. Zároveň sa domnievame, že EÚ by mala vyčleniť primerané zdroje na výskum v oblasti šľachtenia rastlín a prijať vedecky podložený postoj k vývoju nových odrôd odolných voči biotickému a abiotickému stresu, a to aj prostredníctvom NGT. Rastlinné bielkoviny sú rozhodujúce pre prechod na udržateľné potravinové systémy - ich pestovanie znižuje závislosť od minerálnych hnojív a prispieva k zníženiu emisií skleníkových plynov.
15. SME ODHODLANÍ zabezpečiť potravinovú bezpečnosť v regióne. Aby sme to dosiahli, musíme stavať na našich komparatívnych výhodách. Mali by sme podporovať odvetvia, ktoré poskytujú bielkovinové krmivo primeranej kvality, spĺňajúce normy maximálneho limitu rezíduí pesticídov v EÚ a ktoré sú stále cenovo dostupné pre chovateľov dobytku, pokiaľ možno z miestnych zdrojov, a zároveň pomáhajú znižovať závislosť krajín od ropy. V tomto smere zohráva dôležitú úlohu etanolový priemysel, ktorý produkuje 1 kg bielkovinového krmiva na liter etanolu. Ich podiel na poskytovaní ingrediencií do krmiva najvyššej kvality pomohol mnohým našim farmárom stať sa konkurencieschopnými, ziskovými a menej závislými od dovážaných produktov zo sójových bôbov.

Pokiaľ ide o flexibilitu SPP v roku 2022 a v ďalších rokoch (v prípade potreby),

16. VÍTAME rozhodnutie Komisie o zavedení flexibilit v SPP za rok nároku 2022 a SME PRESVEDČENÍ, že vzhľadom na výnimočné okolnosti je naliehavo potrebné prijať opatrenia na zvýšenie produkcie v EÚ v žatevnej sezóne 2022 s cieľom prispieť k potravinovej bezpečnosti EÚ.
17. POŽADUJEME výnimky z pravidiel greeningu nad rámec vykonávacieho rozhodnutia - a to uvoľniť požiadavky na diverzifikáciu plodín, povoliť používanie POR v prípade plodín viažucich dusík v EFA ako aj ďalej rozšíriť využitie dostupnej pôdy: okrem úhoru EFA zaradiť do produkcie trávy na ornej pôde a medziplodiny. UPOZORŇUJEME tiež na potenciálnu rezervu v podobe trvalých trávnych porastov a nepoľnohospodárskej pôdy mimo LPIS. Výhodou využitia úhorovanej pôdy a trvalých trávnych porastov je nahromadenie organickej hmoty v tejto pôde a

teda aj značná náhrada hnojív najmä v prvom roku rozorania týchto porastov.

18. Vzhľadom na potrebný nárast poľnohospodárskej produkcie POŽADUJEME uplatniť dočasné výnimky na agroenvironmentálno-klimatické opatrenia v II. pilieri.
19. Vzhľadom na zabezpečenie množstva a kvality domácej produkcie POŽADUJEME vyplatenie zálohových platieb k priamym platbám na pôdu a zvieratá skôr ako 16. októbra príslušného roku. Vzhľadom na náročnosť aktuálnej situácie pre poľnohospodárov POŽADUJEME tiež zmiernenie sankcií pri neplnení podmienok v prípade opatrení rozvoja vidieka a priamych platieb, ak ide o malý rozsah alebo menej závažné porušenie podmienok. POŽADUJEME tiež predĺženie lehoty na žiadosti a zvýšenie maximálnych úrovní oprávnených výdavkov v prípade produktívnych investícií v poľnohospodárskych podnikoch.

Pokiaľ ide Strategické plány SPP 2023-2027,

20. NADVÄZUJEME na princípy Bratislavskej deklarácie, ktorú sme v takmer identickom zastúpení podpísali v roku 2017, a ktorými sú spravodlivé a rovnaké podmienky hospodárskej súťaže pre poľnohospodárov vo všetkých členských krajinách, spravodlivé fungovanie potravinového dodávateľského reťazca, zabezpečenie príjmov poľnohospodárov, zachovanie poľnohospodárskej produkcie vo vidieckych oblastiach EÚ a zjednodušenie SPP.
21. SME PRESVEDČENÍ, že nová zelená architektúra SPP aj v prípade jej modifikácie bude významným prínosom pre posilnenie environmentálnej a klimatickej udržateľnosti potravinových systémov a ďalej značne posilní pozíciu EÚ ako svetového lídra v tejto oblasti.
22. VYHLASUJEME, že v našich strategických plánoch sme sa zaviazali minúť v priemere výrazne vyšší príspevok z EPFRV na ciele v oblasti životného prostredia a klímy ako je minimálna hranica 35%.
23. PODPORUJEME upravenie alebo prechodné odloženie parametrov, ktoré obmedzujú výrobu potravín a POŽADUJEME výnimky z pravidiel kondicionality v prípade GAEC 2, 4, 7 a 8. Dočasné zníženie nárokov v prípade týchto štandardov (diverzifikácia plodín namiesto striedania, povolenie spásania neproduktívnych plôch a pod.) môže značne navýšiť produkčnú kapacitu bez výrazného dopadu na životné prostredie a klímu. Obdobne - výnimky z ekoschém, agroenvironmentálno-klimatických záväzkov.
24. ŽIADAME ďalej nerozširovať plochy oprávnených krajinných prvkov vzhľadom na potrebu nahradiť výpadok produkcie v aktuálnej situácii ako aj vzhľadom na aplikovateľnosť a kontrolovateľnosť.
25. S cieľom motivovať poľnohospodárov k zvýšeniu strategicky významnej produkcie POŽADUJEME dočasné zvýšenie percenta viazaných platieb. Celkový objem viazaných platieb by mal byť dočasne zvýšený na 20% (max. 4% na bielkovinové plodiny), nielen v prerozdelený v rámci súčasných 15% (napr. na 11+4%).
26. POŽADUJEME umožniť členským štátom presunúť časť alokácie na záväzky týkajúce sa aspektu životného prostredia, klímy a iné záväzky riadenia na podporu poľnohospodársky znevýhodnených oblastí (ANC oblasti). Podpora oblastí s prírodnými obmedzeniami prispieva k vyváženému územnému rozvoju a rozptýlenej produkcii vo všetkých vidieckych oblastiach, čo má priaznivý dopad na životné prostredie, biodiverzitu, vidiecke osídlenie ako aj produkčnú kapacitu.
27. UPOZORŇUJEME, že vlády v krajinách v blízkosti hranice s Ukrajinou musia zvlášť riešiť dôsledky vojny na Ukrajine a časový rámec na implementáciu nových pravidiel SPP je už aj tak veľmi náročný (menej ako 6 mesiacov) a očakávame implementačné riziká na strane poľnohospodárov ako aj štátnych inštitúcií. Preto ŽIADAME o oddialenie implementácie novej SPP o jeden rok na 1.1.2024.
28. VYZÝVAME Európsku komisiu k maximálnemu možnému zníženiu administratívnej záťaže v pripravovanej sekundárnej legislatíve SPP.
29. ZDÔRAZŇUJEME, že nastavenie strategických plánov SPP musí brať do úvahy aktuálnu situáciu

- najmä v zmysle posilnenia potravinovej bezpečnosti a potravinovej nezávislosti EÚ a VYZÝVAME Európsku komisiu, aby pri hodnotení strategických plánov zobrala uvedené do úvahy.

Pokiaľ ide o ceny vstupov a komodít,

30. VYZÝVAME Európsku komisiu na monitorovanie cien vybraných agropotravinárskych výrobkov s cieľom identifikovať prerozdelenie marže medzi poľnohospodárom, výrobcom potravín a maloobchodom.
31. POŽADUJEME opatrenia na zmiernenie nárastu cien energií v agropotravinárstve, keďže zvýšenie cien energií sa stane jednou z hlavných ekonomických výziev vyplývajúcich z vojny a bremeno najvýraznejšie dopadne na krajiny nášho regiónu (prostredníctvom vysokej priamej závislosti od energetických dovozov z Ruska, prostredníctvom rastúcich cien plynu, ropy a uhlia na svetových trhoch, prostredníctvom vysokého percenta výdavkov domácností na energie a vysokej energetickej náročnosti týchto hospodárstiev). Rastúce ceny energií v Európe majú zvlášť výrazný vplyv na sektor poľnohospodárstva.
32. V súvislosti s revíziou RED II ZDÔRAZŇUJEME jej priamy vplyv na budúcnosť výroby a cien hnojív v EÚ. Poľnohospodári sú v súčasnosti vystavení až 300%-nému medziročnému nárastu cien hnojív, preto s vážnym znepokojením sledujeme akékoľvek regulačné rozhodnutie, ktoré by v budúcnosti viedlo k ďalšiemu zvyšovaniu cien a dostupnosti hnojív v EÚ a ďalej by zvýšilo závislosť EÚ od dovozu hnojív a vážne ohrozilo potravinovú bezpečnosť EÚ. Dôrazne NESÚHLASÍME s návrhom v článku 22a v rámci revízie smernice RED II, ktorá zavádza nové ciele 50%-ného využívania zeleného dusíka pri výrobe hnojív do roku 2030. Okrem toho by táto technológia výroby hnojív podľa našich finančných odhadov viedla k ďalšiemu neprijateľnému zvýšeniu nákladov na hnojivá pre európskych farmárov o 300 % až 700 % a k zvýšeniu závislosti EÚ na dovoze z tretích krajín. Potravinová bezpečnosť a cenová dostupnosť potravín v EÚ zásadne závisia od dostupnosti hnojív a ich cenovej dostupnosti pre poľnohospodárov EÚ.

Pokiaľ ide o stratégie Európskej zelenej dohody,

33. Sme presvedčení, že poľnohospodárstvo by malo prispievať k cieľom EÚ v oblasti životného prostredia a klímy, ale nemalo by dôjsť k ohrozeniu potravinovej bezpečnosti, konkurencieschopnosti sektora a príjmov poľnohospodárov pri súčasnom zabezpečení udržateľnosti v rámci jej troch pilierov (environmentálny, sociálny, ekonomický).
34. Preto ZDÔRAZŇUJEME nutnosť prehodnotiť a zmeniť načasovanie cieľov stratégií Európskej zelenej dohody (EZD), a to zvlášť tých, ktoré výrazným spôsobom znížia produkciu potravín (zníženie spotreby pesticídov, hnojív, navýšenie plochy mimo produkciu, navýšenie plochy ekologického poľnohospodárstva). Ciele stratégií EZD boli koncipované pred kumulatívnou krízou (Covid-19, vojna) a všetky dopadové štúdie stratégie Z farmy na stôl poukazujú na zníženie produkcie v EÚ, zvýšenie závislosti EÚ od dovozu z tretích krajín, ale aj na jasné potravinové riziko a riziko udržateľnosti pre tretie krajiny. Veľmi ambiciózne politické ciele sa nemôžu stávať právne záväznými bez náležitej opory vo vedeckých posúdeniach praktických možností ich dosiahnutia. Poľnohospodári vedia zaistiť oboje – aj dostatočnú produkciu, aj správne udržiavanú krajinu – za predpokladu dostatočnej podpory a adekvátneho rozloženia opatrení v čase.
35. ŽIADAME tiež odložiť vytváranie regulačného rámca pre zachytávanie, odstraňovanie a recykláciu uhlíka (uhlíkové poľnohospodárstvo) z dôvodu potenciálneho finančného a administratívneho zaťaženia, potenciálneho zníženia produkcie a presun váhy od skutočného znižovania emisií k prírodnému zachytávaniu uhlíka (ktoré má len doplnkovú úlohu).
36. VYZÝVAME Európsku komisiu, aby zohľadnila naše požiadavky pri realizácii opatrení na podporu potravinovej bezpečnosti ako aj v procese hodnotenia strategických plánov SPP.

V Bratislave 1. apríla 2022

Emil Macho

predseda SPPK

Balázs Gyórfy

predseda NAK

Robert Nowak

člen Predstavenstva KRIR

Jan Doležal

prezident AK ČR

Arūnas Svitojus

predseda ZUR

Dokumenty na stiahnutie

- [Komuniké EN](#) (0.23 MB, DOCX)